

Бүгү чурттарнын пролетарийлери, каттыгыңар!

ЫШИШ

**СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болган
Министрлер Чөвүлелинин
органы**

1990 чыл
февраль
27
вторник
№ 48 (14248)
1925 чылда
үндөйлөтүнгөн
Өртөз 3 көп.

Кызылга үш-мүңчү санчыларнын чымыгы болган. Санчылар аңа ужурашып, танышып, боттарынын аргадуржугазын солушкан. Аңаа Тожунун, Сүт-Хөлдүн, Чөөн-Хемчинин, Таңдынын бедин көргүзүлгөн санчылар «Көк-Тей» совхозунун бир саар ишекке ошаптар эртен чылда дөрт мүн аягы кибраман сүттү саап алган, республикада тилкчилер болган санчыларнын мурнагы дуржулгазын соңуурап дыйнаанар.

Ондар ОХЕМЧИНИН фотосу.

ЭЛЕКТРОСТАНЦИЯНЫ ТУДАР

Тере-Хөл — шынап-ла, делгем-даа, чараш-даа, байлактыг-даа оран. Тере-хөлчүр оң бойдус куурагынын чөптү шынгадип алырчыке, ажыктыг ажыкларыныче сасыгы салгы турарлар.

Куугуртук — республика найвасмалыдан ырач суурлардын бирээси, ыңчангап оңу элентери чырым-биле төттөн хандылары дына берге. Амгы үеде ында солярка-биле ходелер шымчедикчилер элентери чырым-биле берип турар, мындыг-даа болза, суурнуң чурткагы чоңунуң ивеледе-херекелдердин хандырын шыдабайт турар. Чүге дээрге электростанциячыг үчүгө жежээки болган эртенги шаңктарда ажылдар. Солярканы ынаар соортуң чедирин алгарынын чарыгалды улуг. Суурнуң чурткагы чоңу элентери чырым-биле доктаамал хандыларыны сөөктүг үеде шыгычы негеп турар болу берген.

Улустуң чөптү ивеледени хандыларынын аргаларын тус черинг көдөз Советиниң күкүсөмү, совхоз-

станцияны тудуп, ажыглаа кирип болурун көргөн. Оң төлөвиле-мента документацияны кылып дооскан. Оңу тудууна инти-биле үч миңдиң кире рубль чарыглалары дооскан.

Чоокта чаа Куугуртук суурга Красноярсктин «Гидропроект» институтунун геологу Илья Сулейманов биле өрүмөкчи Василий Вдовин келеш, биче гидроэлектростанциячыг тудар черин бычак катал барып көрүп, чамдык шынчелет ажылдарын уламчылаан. Оларнын төлөктөрү-биле алырга, электростанцияны тударга берип кудар чери монгөдө чок чыдар, оңу калып каалганы көрдүңүр. Мынчангап чер үттөп каар тускый дериг-херекселдер ивелег улуг машиналарын Красноярсктен Кызылга эмгектен, олар орук калды-берт болганымда Куугуртуге чоруп шыдаас болган. Мынчангап Красноярсктен келген ивн биче хемээлдиң чер үттээр дел-

Таан-оол ХЕРТЕК.

АГРОУЛЕТПҮР: канчалдыр бурунгаарларарыңар!

Республиканың Агроулетпүр өвилелениге хамаарыр бүгү-ле коллективтериниң бүрүн эргелдир-төлөкчилериниң ивниң конференциясы февраль 24-те 7 шаң дүргүзүндө үргүзүлдү. Чок, аңаа чамык бадылаашын-даа болбаган, Тыва агроулетпүр чөвүлелиниң өвилелениги 1989 чылда ажылынын дугайы болган СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун шийиртеринге дүштүрү 1990 чылда амыч чөвүлөдүр талаа-биле согулгалар дугайында чөвүлөдүр даражасын В. О. Оюнуң өткөдүн чаа агроулетпүр комплекзинде тудугуң чоруу туураынын дугайында ол-ла чөвүлөдүр даражасын ора-лакчызы В. Б. Бейдерскиниң ивлеткини дыйнап, оңу чугаалажып сайгарганы ол. Кайзы-даа эң чу-гула агартыг.

Бирги конференция 1988 чылдын сентябрь 8-те болуп эртен. Оң бер барык будуң чурттык чыл болган. Ук конференцияны агроулетпүр комплекзинин бүгү ажылы-дакчаларынын кылар жүргүзүрүлгөн талаа-биле делгеренге доктаалды хүлээп алган. Ам ук документиниң канчар күүсетингениниң дугайында чугаа болган.

Агрокомплекс органи-зас талаа-биле быжыгыл доктаган деп чугаалаа болу-р. Эргелет органнарын эде организастарын доозулган, совхозтарын районнарда АУК-терин чөвүлелери, республиканың күрүне-кооператив маттыкшынынарын тургускан — дел. Вадим Ордамболович төлөкчилериг дыйнаткан. — Кыдыгыңар чүдүр бар: чөвүлө-даа, пгезидум-даа план баугаар ажылдап ивген. Бирги кон-ференцияга төлөкчилериниң кире ивниги шүгүмчүлүгүндө санааларын боттадыларын биле келчелерин алыштылар. Чөвүлөдүн ажылына СЭКП обкомунун үшүнү пгезидумун шийтерип программа бооп турар. Агроулетпүр ам үш чык дүргүзүндө долу бот-оруга-чарыкта база бот-акшылашынын аргазы-биле ажылдап турар. Республика-нын совхозтары баштайгы 1988 чылда 79 млн., 1989 чылда 73.5 млн. оруктан алганар. Эртен чылын саарыны оруулаагы чоруу 45.8 хуу болган...

1989 чылда совхозтарга 1112 бригадалар болган фермалар. 2385 өг-бүлө зверо-ларын шүптүзү ажыл-агыйнын иштин санаашканы-биле ажылдап турган. Оларын 92 хуузу керээлиг. Бынды коллективтерде тарылга шүлу-үн 93, мыйыстыг бода малды 84, шээр малдын 93, хаванын 89 хуузу, а ивни биле кушту шүптүзүн быжылган. Совхоз ажылынын-нарын 58 хуузу керээлиг. Арена-биле бригадаларын база фермаларын 26 хуузу, өг-бүлө зверо-ларын 28 хуузу ажылдап турар. Инти-биле совхозтар ажылы-дакчаларынын 12 хуузу аренда керээлиг. 1989 чылда арендакторлар чер ажылынын продукциянын 50 хуузу, мал ажылынын 22 хуузу бу-дүргөн. Арена-биле коллективтерде 1 кижи 7827 рубль-дин продукциянын бугурун тудура, ивни совхозтарда 2012 рубль бооп турар.

Быстин совхозтарынык талаа, эт, сүт болган дүк сар-лар талаа-биле 4 чылдык планнарын күүсетинген. Оңу колдуунда ивнеситивтик фак-торларын ажызы-биле чедип алган. 1989 чылда мал про-дукциянын 91 млн. рубльге бугурун бис, ол дээрге 1988 чылда турганындан 6 млн. рубль хөс. А чер ажылы ив-не энес: 30.4 млн. рубль болган, оңу мурунда чыл-даа мында 10.8 млн. рубльге эвээзден.

Агроулетпүр комплекзи-нин кайы-даа адырын алыр

Эртен субботада, февраль 24-те, ССР-ниң улус депутаты, Мугур-Аксының № 83 сонгуда округунун талаа-биле Тыва АССР-нин улус депутатына нандат, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширшин Монгун-Тайга районунун соңгучулары-биле жуурашкан.

Хурал Мугур-Аксы суур-унуң Культура бажынына болган. Округтуң сонгуда комиссианың даргазы М. Ч. Ондар кандидаттың бугурун берген ивниң, Монгун-Тайганың бот-оруга-чарыгалыг тудуң учас-тогунун начальниги Д. Б.-О. Хомушута сос бээрге, ол соолгу чылдарда районунун социал-экономиятын көг-жүлдүрүн дугайын чугаалаан. Сөөктү дөрт чылда районунун көдөз ишчилериниң, ылангыч малчынар-нын, калдарчыларын ам-дырал хандырылганы бол-га куш-ажымдыг байдалга көсүкү-биле эмгектен. Район төвүндө болган суур-ларда экономика, социал-культура черлеринге ха-маарыңыр элэн каш объек-тилерин туткан. Чижээ, рай-онда уруулар салтарында орун саны барык ивн чар-тык катал көүздөн. 300 номерлиг АТС-ти ажыл-лаа кирип, колбаса буду-рер ивн. Кюга шыгаар чөп, ССР Эвилелиниң бо чылы атыг совхозта теп-лика ажылдап турар. Район төвүндө спорт залды, чү-нар-бажыны болган өскө-

да объектилерин ажылаа-ла кирип, Район эмгекте-риниң, чаа уруулар салын, Культура бажыныга улаш-тыр бир тудугун, алычлар бажынын тудуп эгелен. Эртен чылын районы бир миллион туубуну бугурун, оң-биле 67 бажынын тудуп алган. Бо чылын ажылаа-ла кирер бажыны 90 чедире кирип.

Чедип алдыган таарым-чалыг чүүлдерге Г. Ч. Ширшиниң ачы-хавылашынын барын Д. Б.-О. Хомушуга демгелден. Маңаа хамаа-рыштыр 1985 чылда оң ивеккейиги киргилгези-биле «Монгун-Тайга районунун экономикасын болган куль-турачы хөгжүлдериниң талаа-биле хемчеглер дуга-йында» республиканың Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы хүлээп алылган. Кыдык-кызыгаар район бодунун хөгжүлдериниң талаа-биле өскө районнардан бөгүн чыдып карбайн туу-рар дээрге-ле республиканың чазанын шийтерилери кү-сетиниң турарынын херечи-ли болу-р.

Ол дугайын хуралда чүве чугаалаан АУК ажылдак-чыларының профвилет райкомунун даргазы Э. Саал, тудугчу К. Донга, авто-транспорт бугурулузунун начальниги А. Донга, ССР Эвилелиниң 60 чылы атыг совхозтун партком секретары Ф. С. Орман, Мугур-Аксы округунун шкколасынын башкысы М. Салгай, комсо-мол райкомунун бирги се-кретары А. Саал база-ла ол

Демократияже Орук-чаңгыс эпте

Февраль 25-те чурттуң элени хөй хоорайларына митинглер болуп эртен. Оларнын хөй кезин эде тургустуушкуну болган чуртта бооп турар чаар-тыктадарын деткир деп кыйгырылганың адаа-биле эртен.

МОСКВА. Ниятиделде өгелен демократия чарык-галарын дүргөдөр, социал чөптүг чорукту хандылар, улавас болу-р соңгудаларга «Демократия Россия» блок-туң кандидаттарын деткир — Москвага февраль 25-те болган массалык чыкшалардын болган митинглериниң киркиччилеринин кол негелдерин мынд болган.

Ол дымшагы хүнү моск-вакылар яны-бүтү сеткил-хоонуг болган чыгынг-дү-ругөөшкенин манай турган. Корум-чүрум мамгалаалык база хамаатыларынын айымы чок чорунун айтырылганын бугу талаагы сайгарын чугаа-лашкан. Москвага чыксаат болган митинглерин чөп-төр чөвүлө тус черинг (сөөк) жеринден бо чылдык (сөөк) 1-ден 70-ден 120 р. бль чедип пособини тө-лөзүн доктадып тургускан.

Чүү деп мындыг чөвөл ол? Алыр оруулаагы боттары-мыс-ла кызырып ал, каража-ла таваркып турарымыс бо шыккамын.

Мал дужаарынын берге-рин барымдалаан. Монгун-Тайгада АУК даргазы С. Ондар, «Сүт-Хөл» совхозтун директору П. Кара-Сал олар районына база соолукту боду-на мал дужаар пунктлар (шөлдер) тургузарын бирезиң диледи, а өскө ханын шүптү-ла боду ажыдып алы-рын дымчатып. Аңаа харын тускый дериг-херексел эмерк, чижээ, Монгун-Тайгага ык-дык шөлдү ажыдып алыр болза, оон этти Кызылга канчар сөөртүрүл? База арга херек. Ол район күрүнеге колдуунда сарык дужаар, а оңу чайын дужаарга, арган болу-р, чүгө ноябрьда чет-чир. Мынчангап ноябрьда хөйиң дужаар кылдыр чөп-шээрзин АУК даргазы бо конференцияга чүве чугаа-лаш, диледи.

1990 чылда бистер күрү-неге 38 муң тонна сүттү, 30 муң тонна этти, 1370 тонна дүктү дужаар жуурул-дыс. Соорулга ажаң улуг.

Кичи факторунун дуга-йында база болду алгар. Шынап-ла, чене-даа хөй, на-рын болган ивеледиг текни-ка кичи чокта дөмө-ле ажылдап шыдаас. Амгы үе-де бистин совхозтарымыс 30 муң аяк ажалын калды-р. 2400 аяк улугуку-лар болган спешалистер бар. Улуг күш. Чүгө олар-нын баштаар, улугар, дет-кир, боттары тымыңыр бау-биле ажылдаар херек.

Туугу талаа-биле чүңү чугаалашканыңар. Ол талаа-биле В. Б. Бейдерскиниң илеткини дыйнаан ив-ниге «Сүт-Хөл» совхозта эртен чылын ажылынын со-гуузунда 15 бажынын тут-каны өөрүнчүг. Хөрөм чок-на чугаалаага, тергени эки көргүзүг. Эки дуржулга.

(Төңчүү 3-ку арныда).

ДЫНАДЫ

РСФСР-нин улус депута-дына кандидат эш Ален-сандра Николаевна Тимохи-нин кирген быдырларын-нин болган «РСФСР-нин улус депутаттарынын со-гулдаларын дугайында» РСФСР Жоюлузунун 34 чүдүүн үндөни бугурун, Кызылдын № 870 девис-көр округу сонгуда ком-мисия соңгучуларга дына-ды тур.

(СЭТА).

Башкы дугайында сөөлү сөс

ҮЖЕН ЧЫЛ ЭРТКЕНДЕ...

Итчирибеленчек даглар-би...
долгандары жапаланган алган оймук черде...

Итчирибеленчек даглар-би...
долгандары жапаланган алган оймук черде...

Итчирибеленчек даглар-би...
долгандары жапаланган алган оймук черде...

Итчирибеленчек даглар-би...
долгандары жапаланган алган оймук черде...

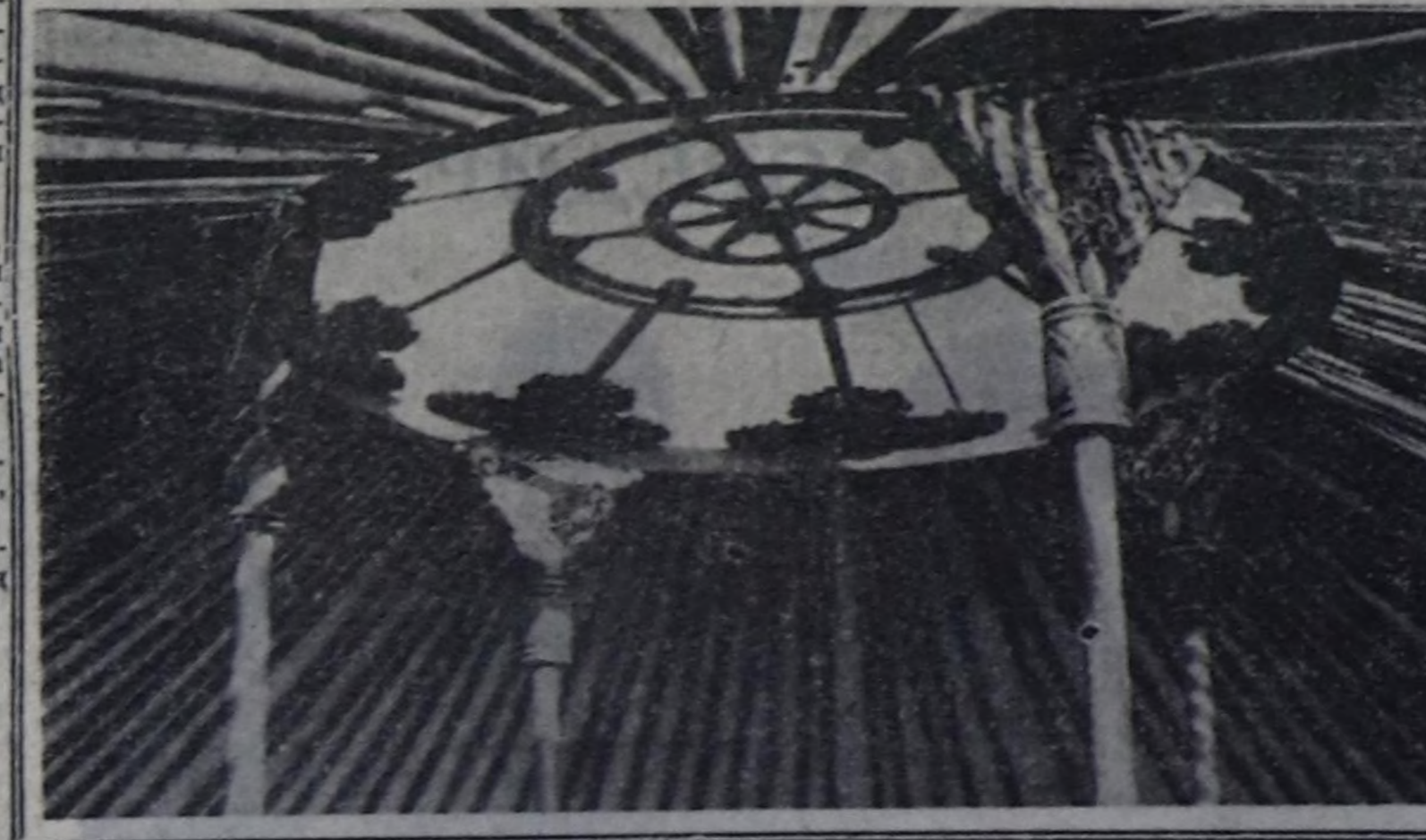
Итчирибеленчек даглар-би...
долгандары жапаланган алган оймук черде...

«ЧИНГИС-ХААНГА» ӨГ

«Киргизфильм» киностудия...
Ялтаным киностудиясына...

«Киргизфильм» киностудиясы...
Ялтаным киностудиясына...

«Киргизфильм» киностудиясы...
Ялтаным киностудиясына...

Менден беш хире базым...
чегре келтеш, нады чоран...

Менден беш хире базым...
чегре келтеш, нады чоран...

Менден беш хире базым...
чегре келтеш, нады чоран...

Менден беш хире базым...
чегре келтеш, нады чоран...

Менден беш хире базым...
чегре келтеш, нады чоран...

Оолдар-биле хөрежин ту...
раар аразында эшти шин...

Оолдар-биле хөрежин ту...
раар аразында эшти шин...

Оолдар-биле хөрежин ту...
раар аразында эшти шин...

Оолдар-биле хөрежин ту...
раар аразында эшти шин...

Оолдар-биле хөрежин ту...
раар аразында эшти шин...

ЧАСТЫН ДЕМДЕКТЕРИ ЧОК-ДАА БОЛЗА...

Кышты Кызылга канчаар үдээни?

Найысыла Кызылга, хөг...
жүшүмү театрында мурунда...

Найысыла Кызылга, хөг...
жүшүмү театрында мурунда...

Найысыла Кызылга, хөг...
жүшүмү театрында мурунда...

Найысыла Кызылга, хөг...
жүшүмү театрында мурунда...

Найысыла Кызылга, хөг...
жүшүмү театрында мурунда...

РЕСПУБЛИКАНЫН «ХУНДУЛЕДНИН ДЕМДЭЭ» ОРДЕННИН ХӨГЖҮМ.ШИН ТЕАТРЫНЫН 1990 ЧЫЛДЫН МАРТТА РЕПЕРТУАРЫ

- Март 9-та. В. Лебедев. «Диоген» (тыва бөлүк).
Март 10-да. Г. Качели. «Ханчумаң төөрөткүч» (тыва бөлүк).
Март 11-де. Тоол. «Кайгамчыттың Василиса» (орус бөлүк)...

Ам оюн-тоглаа, маргылдаа...
Талаа-биле каш сөс. Чагы...

Ам оюн-тоглаа, маргылдаа...
Талаа-биле каш сөс. Чагы...

Ам оюн-тоглаа, маргылдаа...
Талаа-биле каш сөс. Чагы...

Ам оюн-тоглаа, маргылдаа...
Талаа-биле каш сөс. Чагы...

Ам оюн-тоглаа, маргылдаа...
Талаа-биле каш сөс. Чагы...

Баштайгы шанаал — саво...
вар. Шо-шо кылдыр хаара бээр...

Баштайгы шанаал — саво...
вар. Шо-шо кылдыр хаара бээр...

Баштайгы шанаал — саво...
вар. Шо-шо кылдыр хаара бээр...

Баштайгы шанаал — саво...
вар. Шо-шо кылдыр хаара бээр...

Баштайгы шанаал — саво...
вар. Шо-шо кылдыр хаара бээр...

667000, Кызыл хоорай, Красноармейская, 100

Redactor
В. Ф. ЧАДАМБА
TELEFONNARY: редактор — 3-43-34...

Шангыр-оол ДОРЖУ. ЧУРУКТАРДА: кыш үдөөсүмүнүн үзүшү. Ондар ОХЕМЧИКТИН фотолары.

ТВ ФЕВРАЛЬ 27 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30-12.00 мүнута...

КИНО ФЕВРАЛЬ 27-ДЕ «НАЙЫРАЛ»: «Мистер Индия» 10.00, 13.00, 16.00, 18.50 шақтарда...